

Forfatter: Winther, Christian

Titel: Eselet

Citation: Winther, Christian: "Eselet", i Winther, Christian: *Poetiske Skrifter*, udg. af Oluf Friis , 1927-29, s. 218. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-winterchr02val-shoot-workid84007.pdf> (tilgået 22. april 2021)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter

ESELET.

⌘ Under Bislag, ved Huset
Med Kanderne paa Bord,
De vexled mangt alvorligt
Og mangt et Skjemtens Ord.
Da sagde Junker Strange:
»Fortæl mig, før vi gaaer,
Hvad gjorde Du Hr. Bugge,
At han var Dig saa haard?«

⌘ Men unge Folmer smidsked
Og strøg sig om sin Mund:
»Naa Gud være lovet! her
Jeg sidder frisk og sund!
Thi laae jeg end i Mørket,
Var det min egen Skyld:
Træd Kjærling ei paa Taaen,
Og rør ei Mandens Byld.

⌘ Vor Dronning - hende glæde
Guds Engle her og hist! -
Har sendt mig ud at søge
Om Jer og om et vist
Velsignet, deiligt Møbarn,
Som sad ved hendes Fod;
Og hendes Ærind røgted jeg
Med Iver og med Mod.

⌘ Hos Høie og hos Lave
Jeg vandred ud og ind;
Jeg lytted og jeg stirred
Mig næsten døv og blind.
219 Men gaae paa Rævesokker,
Det var mig aldrig kjært;
Thi Barn er i By bært,
Som det er hjemme lært.

⌘ See, naar jeg Narren mødte,
Da kaldte jeg ham Nar,
Og Slyngelen jeg veied
Og tog, for hvad han var;
Og gode Ord og onde
Fik passelige Svar; -
Men sligt oprigtigt Hjerte tid t
Mig bittre Frugter bar.

⌘ Til Holmegaard ved Mosen
Jeg kom paa trætte Fod;
Det lakked just ad Aften,
Paa Borgebro jeg stod,
Og lod min Cither klinge
Og istemte min Sang,
Saa fra de røde Mure
Sig Gjenlyden svang.

⌘ Et aabent Vindve fyldtes
Med Junkrens tykke Krop;
Han vinkede og raabte:
»Hei, Sanger! kom herop!«
Deroppe stod i Salen
Et Bord med Kruus og Fad.
Han bød mig strax at sidde
Og drikke og faae Mad.

☒ Jeg lod mig ikke nøde,
Men satte flux mig ned,
220 Og langede til Fadet
Og gjorde ham Besked.
Han spurgte, mens jeg tygged,
Jeg svarte, mens han drak;
Ret artigt og fornøieligt
Gik Tiden saa med Snak.

☒ Af Kanderne han skjenked
Og vi drukke paa Kraft;
Den spanske Viin løb i ham,
Som i et Støvleskaft.
Men alt som den fik Indpas
Saa gik Forstanden ud,
Og Løgn og Pral der strømmed
Som Spøl af en Tud.

☒ Hvad jeg ham saa fortalte,
Det var ham Alt bekjendt;
Hvad jeg havde døiet,
Det var ham ogsaa hændt.
Om Kjæmper han fortalte,
Om Nisser, Trold og Dværg,
Om at han selv var ofte
Indtaget i Bjerg.

☒ At Sligt kan være sandt,
Jeg aldrig nægte vil;
Dog troede jeg, med mig
Vilde Fyren drive Spil.
Til sidst han lagde Haanden
Paa Bug og drog et Suk,
Og sagde: »Hør nu efter!«
Og tog et vældigt Kluk..

221

☒ »I troer ei slige Under?
I er endnu saa grøn!
Jeg veed, hvordan slig Vantro
Kan bære bitter Løn;
Derom min egen Slægt
Kan føre Vidnesbyrd;
Og derfor skal I høre
Min Faders Eventyr.

☒ Min Fader var en ung Mand,
Lidt over en Snees,
Og deilig som St. Jørgen,
Hvilket endnu kan sees
Paa Contrafeiet hisset;
Og man har sagt mig tidt,
At ogsaa mig det ligner,
Som om det var mit.

☒ Der hersked Kiv og Klammer
Paa den Tid i vort Land,
Mod Kongens Vælde reiste
Sig Bonde og Herremand.
Hans Bud de var for strenge,
Hans Haand den var for tung,
Han tømte Bondens Lade
Og Kræmmerens Pung.

☒ Fra Huus og Hjem han Mange
Ret ubarmhjertigt jog,

Og Mangen af Forbittrelse
Fra Land og Rige drog.
Saa gik det og min Fader;
Han gjordede sit Sværd,
222 I Velskland tog han Hyre
Udi Keiserens Hær.

☒ Der fik han da en Fænnik
Af Knegte tilhest;
Og de var ilde seete,
Hvorhelst de kom til Gjæst.
Af Blod de spildte Meget,
Men samled meget Guld,
Snart havde og min Fader
Faaet Randselen fuld,

☒ Liig Paradis, man siger,
Er dette velske Land;
Guldæbler groe paa Træer
I evig Sommerbrand;
De Qvinder ere skjønnne
Og Himlen altid mild;
Og Vinen, tænk Jer! Vinen
Den voxer der jo vild.

☒ I samme Land skal være
En By, Perus ved Navn;
Paa Bjergetop den kneiser
Midt i Viinhavers Favn.
Did kom en sildig Aftenstund
Min Fader med sin TROP;
Af første Natteslummer
Blev Folk da vækket op.

☒ Som nu han stod og tænkte paa
At faae sig et Qvarteer,
Han oppe paa en Svale
En yndig Pige seer;
223 Med venstre Haand hun Særken
Holdt sammen om sit Bryst,
Paa Høire hang en Lampe,
Der flammede lyst.

☒ Det Syn ham strax bestemte;
Han bankede da paa
Med saadan Fynd og Alvor,
At man maatte ham forstaae:
Vel kunde han ei tale
Det Sprog, som der blev talt,
Men der er visse Fagter,
Som fattes overalt.

☒ Da skjød de Slaa fra Døren,
Da blev han lukket ind;
Ham førte til et Kammers
En gammel, runken Qvind.
Hun peged paa en Seng,
Der skinned hvidt og smukt;
Han peged paa sin Mund
Og hun bragte Viin og Frugt

☒ En Enke var den Gamle,
Det lod hun ham forstaae;
Alene med sin Datter
Hun leved saa som saa.
Var Moderen end gusten
Og puklet og led,

Saa var der hos den Unge
Desmeer at frydes ved.

☒ Hun bar en fyldig Fletning
Med en Sølvnaal udi,
224 Med sine sorte Øine
Hun skued kjæk og fri.
Paa nette Fødder svæved
Hendes siirlige Krop, -
Kort sagt, hun var behagelig
Fra Taa og til Top.

☒ Naar Krigsmanden raster
Og lægger Sværd og Skjold,
Da søger han sin Hvile
Helst udi Qvindevold.
Hans flygtige Bolig
Da bliver ham et Hjem,
Han nyder Øieblikket
Og seer ei længer frem.

☒ En Hat med røde Fjedre,
Et Sværd har altid havt,
Saalænge Verden staaer,
En vidunderlig Kraft;
Og manges Qvinde lider
Ret godt en saadan Mand,
Om hvem hun trygt kan sige:
Imorgen reiser han!

☒ Min Fader var som Tønder,
Og Pigen var som Ild,
Saa det var intet Under,
At det saadan slog til;
Hun ei forstod hans Tale
Og hendes Maal ei han,
Men det, som sagt, var Fagterne,
Hvorpaa det mest kom an.

225

☒ Han satte dyre Ringe
Paa hendes Fingre smaa,
Guldspanger og Coraller
Han ikke spared paa.
Med Øine og med Hænder
Heel veltalende han var, -
Jeg har vel ikke nøddigt
At nævne hendes Svar?

☒ I Viinhaugens Skygge,
Langs Søens Bred de gik,
I Kys de sig beruste
Som den stærkeste Drik;
De sammen gik til Brønden,
De sammen gik paa Eng,
De sammen gik til Kirke,
Til Bords og i Seng.

☒ Men som det nu var hedest,
Saa kom Skilsmissens Dag;
Og dette var just ikke
Den Gamle til Behag.
Hun vilde holde Fuglen
Saalænge fangen der,
Indtil de havde plukket
Den sidste gyldne Fjer.

☒ Saa sagde hun til Pigen:
»Gak ind, min Datter fiin!
Og hent mig hist fra Hylden
Den stærke Medicin;
Det er en lille Flaske,
Hvis Baand er lyseblaat,
226 Jeg troer, det er paa Tide,
At den kan gjøre godt.

☒ Tre Draaber skal Du dryppe
I Ungersvendens Viin,
Saa skifter han ei Tanke,
Saa er han evig Din.
Lad ham kun spænde Sporen,
Og drage bort af By;
Han komme maa tilbage,
For aldrig meer at flye.«

☒ Min Faders Hest stod sadlet
Paa Gaden alt, da hun
Ham fulgte ud paa Trappen
Og kyssede hans Mund
Med Suk og Graad og sagde:
»Til sidste Valet
Tøm endnu dette Bæger,
Det vil styrke Dig ret.«

☒ Han drak; men strax han følte
En Kriblen i sin Krop;
Haar dækkede hans Lænder,
Hans Ører voxte op;
Paa begge sine Hænder
Han ned sig falde lod;
Som et hvidblisset Esel
Paa Gaden der han stod.

☒ Forfærdet begge Qvinder
I Huset flygted ind.
Den Gamle hviskede rasende:
»Men var Du da blind?
227 Den urette Flaske
Har Du grebet i Hast!«
Da vreed de deres Hænder
Og i Taarer de brast.

☒ Hans Krigskarle samledes,
De bandede, de skreg:
»Hvor er nu vor Høvidsmand?«
I Huset op de steg.
Der brød de alle Døre
Og slog Kister itu; -
De tyende Qvinder daaned
Af Angest og af Gru,

☒ Men da de Ingen fandt der,
Saa red de uden ham;
Bagefter dem han traved,
Iført sin Eselsham.
De greb ham og de læssed ham,
Hvad ei de bæere gad,
Paa Ryggen, baade Bytte
Og Bimpler og Mad.

☒ Mens langt ned i Velskland
Han fulgte deres Tog,
Sin Flid og Kunst han brugte
At lære Landets Sprog;

Og det gik let med Lempe,
Foruden Riis og Stok;
Thi havde han ei Mæle,
Han havde Øre nok.

☒ Den keiserlige Krigsmagt
Den mødtes ved Rom,
228 Og da den By var taget,
Saa vendte den om.
Den Hob, min Fader fulgte,
Kom atter til Perus;
Den gjorde Holdt og rasted der
Ved Kande og ved Kruus.

☒ Og mens den drak og jubled
Den vilde Ryttertrop,
Han sled sig løs i Stalden
Og sparked Døren op,
Og traved hen i Gaden,
Hvor han havde lidt den Tort;
Han vilde see sin Skjønne,
Før reent han maatte bort.

☒ Han Huset fandt. Paa Svalen
De tvende Qvinder sad;
Een sysled med en Haandteen,
Een væved udi Lad.
Knap stod han der, før Pigen,
Rød af Ængstelse og Skam,
Stødte til sin Moder
Og raabte: »Seer Du ham?«

☒ »Mit Hjerte!« svared Hexen,
»Nu har han det saa godt,
For Du ei kunde skille
Det Røde fra Blaaf!«
»Og er der,« spurgte Pigen,
»Ei Raad, ham frelse kan?«
»Jo, naar han æder Lilier,
Han vor der atter Mand!«

229

☒ Han rystede sit Hoved
Og stønnet sit I-ah!
Hvor skulde han paa den Tid
Faae hvide Lilier fra?
Da faldt hans Øie netop
Paa en Apothekers Bod,
For Vindvet hvide Lilier
I tvende Potter stod!

☒ Flux steiled han paa Bagbeen,
Efter Dyrets Natur,
Og støtted begge Hove
Paa Apothekets Muur;
Sin Hals saa lang han strakte
Og stak sin Mule op,
Og aad de tvende Lilier
Med Rod og med Top.

☒ Men knap var Liliesaften
Nedgledet i hans Bug,
Saa fik han atter Hænder
Og Fødder til sit Brug.
Han reiste sig og stod der,
En Ungersvend rank,

Med røde Fjer i Hatten
Og Brystplade blank.

☒ Den Gamle og den Unge
De skreg ved dette Syn,
De styrted ind forvirrede
I Huset, som et Lyn.
Paa Flugt var ei at tænke;
Bysvenden tog dem fat,
230 Og Dommeren fik Retten
End samme Aften sat.

☒ Den Gamle Alting nægted,
Den Unge ligesaa;
Men da man saa fik lagt dem
Gode Haandskruer paa,
Kom Sandheden for Dagen,
Og Sagen saa blev endt,
At Tøsen gik i Kloster
Og Hexen hun blev brændt.

☒ Nu tog min Fader Orlov;
Efter denne slemme Spads
Var det ham ikke længer ret
I Velskland tilpas.
Han kom her hjem til Gaar den,
Han gifted sig og fik
En Søn, som skal ham ligne,
Til Punkt og til Prik.

☒ Siig, vover I at tvivle,
At min Faders Sagn er sandt?
I troer dog ei, vi fare
Med Løgn eller Tant?
Selv var han blandt de Vantroer,
I Eselshammen bragt
Han fik først rigtig Troen
Paa det Hemmeliges Magt!«

☒ Hr. Bugge taug og pusted
Og stirred over Bord,
Som vilde han med Øiet
Opsluge mine Ord.
231 Jeg svared: »Gjerne troer jeg,
Hvad I berettet har,
At Eders salig Fader
I Velskland Esel var.

☒ Men,« vedblev jeg dumdristig
Og kaad af hans Viin,
»I Eders Skjold I fører
Et halvt blodigt Sviin;
Hvi har I nu ei føiet
Et heelt Esel til?
Det, synes mig, har Skjebnen
Beviist Jer, at den vil.«

☒ Da grinte Hr. Bugge,
Saa det klukked i hans Vom.
Men da han lidt til Aande
Og Besindelse kom,
Han langsomt og alvorligt
Gjentog min løse Snak;
Han anede da Braadden
Og følte, at det stak.

☒ Han bed i sine Negle,

Han rynkede sit Bryn,
Hans rullende Øine
Mig sendte Lyn paa Lyn.
Og saa kom Tordenen!
Han slog i Bord saa fast,
At Kanderne de dandsed; og
Han reiste sig i Hast.

☒ Han fik to lange Kegler
I Hallen indkaldt.
232 »Nu skal I,« skreg han, »faae
Eders Haansord betalt!
Min Viin I tyllend i Jer,
Og syntes nok saa glad!
Saa det er Eders Maade
At sige Tak for Mad!

☒ Kast flux ham ned i Taarnet,
Der er Plads nok til Fleer!«
Saa foer de Bengier paa mig
Saa grovt, som man seer
To Kjøterhunde ruske
Kaninens hvide Skind;
Og slængte heel uhøvisk mig
I Mørkestuen ind.

☒ Lidt ør og ganske blændet
Jeg stod og famled der.
Lidt efter lidt det lysned,
Og ved det svage Skjær
Den lille, ranke Pige
Med bleget Kind jeg saae
At rave hen imod mig
Paa det raslende Straa.

☒ Men Freidigheden flygter
Saa let ei fra mit Bryst.
Jeg tog den Lilles Hænder
Og præked hende Trøst.
Jeg redeligt deelte Halmen
Og redte mig en Seng
Fra hendes fjernt; thi, vil jeg,
Min Dyd kan være streng.

233

☒ En Krukke Vand vi havde,
Dertil lidt daarligt Brød.
Naar saa vi drak og spiste,
Hun dækked paa sit Skjød.
Der var jo deilig kjøligt,
Og Straaet var ret frisk; -
Saaledes jeg og Karen
Holdt sammen Dug og Disk.

☒ Men det var saa det Hele!« -
Her maatte Strange lee.
»Saa gid jeg,« raabte Folmer,
»Ret aldrig Frelse see,
Om ei fra mine Hænder
Hun gik saa reen og skjær,
Som den straalende Lilie,
Den I har saa k j ær!

☒ Og hende maae vi søge!
Vi hende frelse maae;
Jeg aldrig meer for Dronningen

Tør stedes eller staae,
Før atter jeg har føiet
Den Blomst til hendes Krands!«
Da sukked Strange: »Folmer!
Ei før til San et e Hans!«

☒ Han talte om Gulitza,
Om Rhitra meldte han,
Han sagde af Hr. Peder,
Den vældige Mand.
»Kom lad os vandre! Jorden
Mig brænder under mit Fjed!«
234 Saa stod de op og ginge
Gjennem Huulveien ned.

☒ Alt Solen var til Hvile,
Og over det dunkle Slaae
De evigklare Stjerner
Høitideligt mon gaae.
Hr. Stranges Hjertestrænge
Var dybt alvorligt stemt;
Men Folmer Sangers Tanke
Var altid fuld af Skjemt.

☒ Det lød i Stranges Indre:
»Hvis nu ei Rhitras Ord
Kan lede mig til Ellen
Og paa Kronhjortens Spor,
Hvor skal jeg da vel løse -
Hvor skal jeg da vel naae -
Den Knude tættindslynget,
Det Maal, jeg styrer paa?

☒ Hvis ikke Crucifixet,
Som hendes Moder bar,
Som Ridderen nu haaber,
Kan yde Trøstens Svar;
Jeg kjøber Pigen ind
I et fornemt Klosters Skjød,
Og søger fjernt fra Danmark
Forglemmelse og Død.«

☒ Og det var Folmer Sanger,
Han talte til sig selv:
»Mig Andres Hjertesorger
Henskyller som en Elv.
235 Velan, jeg Strømmen følger,
Hvorhen den tager Fart,
At jeg kan atter skue
Min Dronnings Aasyn snart.

☒ Som efter Musen Katten,
Som Ungmø efter Dands
Jeg længes efter Natten,
Der gaaer før Sancte Hans;
Da skal jeg Uglen fange,
Da skal jeg Inger see,
Da skal vi gjøre mange
Tusind Løier og lee!«

☒ Saa fulgtes de med Foden,
Men ei med Tankens Gang;
Den Enes var en Grubien,
Den Andens var en Sang;
Indtil ved Dag de naaede
Til Skovens Rand, og saae
Paa Ageren tilhøire

En Rudel Krondyr staae.

☒ I den tidlige Morgen,
Som det er Dyrets Skik,
De langsomt græssende
I unge Vipper gik.
De dukkede mod Jorden,
De kneiste saa igjen
Og stirrede med Undren
Paa de Vandrende hen.

☒ Men forrest i Flokken
Der hævede sig Een,
236 Den største af dem Alle
Med bastet Tak og Green;
Hængt om den stride Manke,
Foran paa dens Bryst
Et Guldkors fremviste
Alverdens Haab og Trøst.

☒ Ung Strange hvisked: »Stille!«
Men næppe var det hørt,
Bort blev som af en Stormvind
Den hele Rudel ført.
Henover grønne Slette
Paa den fjederlette Klov
Igennem Mosens Eller
Og ind i tætte Skov.

☒ Men Strange raabte: »Folmer!
I følge mig nu ei!
Gak I til Jægerhuset
Den gjenneste Vei.
Der mødes vi!« Og hurtigt
Over Marken han foer,
Og fulgte ufortrøden
Sin Skjebnes vilde Spor.

☒ »Til Lykke!« raabte Sangeren
Og svingede sin Hat.
Flink skred han hen ad Stien
I det skyggende Krat.
Hans Hjerte havde Vinger,
Hans Gang var som en Dands,
Hans Tankers Række var
Som en broget Urtekrands.